

Bemästra kaos

Område: Insikt (Framsikt)

Syfte: Att reflektera över den osäkerhet som finns i omvärlden, att inse att det inte bara handlar om osäkerheten om sig själv och vad man vill som kan påverka framtiden. Kaosteori har sitt ursprung i insikten att små förändringar i komplexa system kan resultera i en total förändring av hela systemet. Det handlar om stabilitet kontra förändring och att kunna se mönster i våra liv. Samtidigt kan övningen ses som ett lärande om hur framtiden kan komma att gestalta sig så övningen kan passa både i insikt och framsikt.

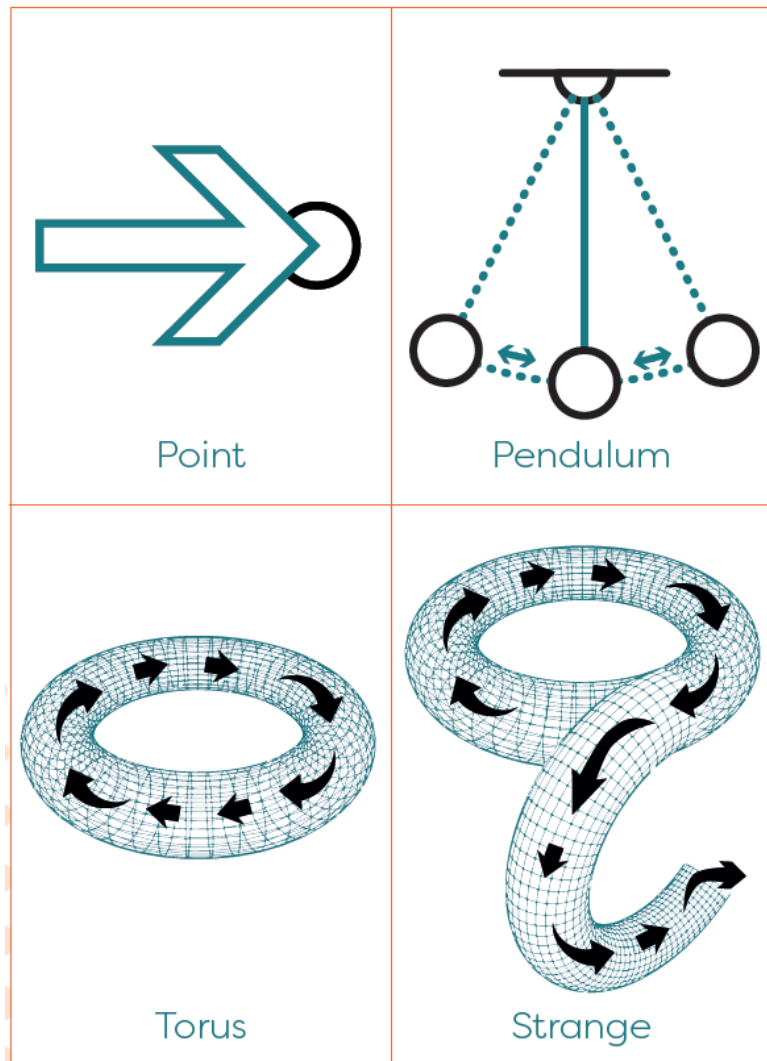
Arbetsgång: Ledaren beskriver hur övningen är upplagd. Först en beskrivning av teori och dess ursprung. Sen får individerna enskilt eller 2–3 st. tillsammans fundera och diskutera hur de kommer att agera beroende på hur de ser på om allt är förutsägbart eller påverkbart.

Bakgrund: Teorin kallas kaosteori och har sitt ursprung från Jim Brighth och Robert Pryor. De menar att arbetslivet och våra arbeten är utsatta för ständiga förändringar som vi inte har någon större kontroll över.

Kommunikationen sker snabbare, att organisationer struktureras om, stora omställningar, en globaliserad arbets- och konsumtionsmarknad, kontraktsanställningar ökar och bemanningsföretag blir fler, Behovet av det livslånga lärandet pratas det mycket om och den snabba teknologiska utvecklingen och dess tillämpningar.

Individer tenderar att agera på liknande sätt i olika situationer. Individens agerande kan beskrivas i termen "attraktor" ett agerande som är meningsfullt för individen. Kaorteori bestriver 4 olika typer av attraktorer som beskriver hur alla system fungerar, även människan.

De tre första attraktionerna är ett uttryck för ett stängt systemtänkande enligt Bright och Prior. Ett sådant tänkande är att förenkla verkligheten med målet att vinna ordning och kontroll. Verkligheten och speciellt arbetslivet är inte förutsägbart utan ett system som förändrar sig. De individer som agerar enligt någon av de tre första attraktorerna point, pendulum, eller torusattraktorn agerar på ett förutsägbart sätt. Deras agerande kan inte betraktas som gynnsamt i en värld på randen till kaos. I ett sådant system är det lämpligt att agera enligt den fjärde typen av attraktor som kallas strange.

Point (punkt). Tron på en livslång karriär som bestäms på rationell väg, att vi som individer passar för ett speciellt yrke, ofta bestäms genom ett resultat av tester.

Pendulum (pendel). Det uttrycks som antingen eller att ett val är ett dilemma. Tron på att det är antingen det ena eller det andra som är det rätta i karriären. Finns inte utrymme för många alternativ.

Torus (fördämning). Även om det är ett komplicerat system så repeterar det sig själv över tid. Tron på rutiner att det mesta är förutsägbart när det gäller människors karriärer, att de gör som de alltid har gjort.

Strange (obekant). Tron på rutiner men också på att yttre slumpmässiga förändringar kan få konsekvenser för karriären.

Övning:

Varje deltagare får fundera på hur de själva anser sig vara styrda av en eller flera attraktorer. Deltagarna diskutera detta parvis eller 3 tillsammans. Ledaren ber någon av deltagarna att berätta om sin uppfattning.

Ett annat sätt att arbeta med metoden är att varje deltagare får komma på vilken som är vederbörandes vanligaste beteende vid beslutsfattande. Det kan göras med hjälp av olika "hörn-övningar". Därefter skulle deltagarna få försöka ta ett av sina typiska beslutsmetoder/beteenden och byta attraktor. Och ställa sig frågan: Hur skulle det vara om jag provade att göra så här istället? Gruppen kan stärka och entusiasmera till ett nytänkande och ett annorlunda agerande i framtiden.

Gruppdeltagarna kan också få fundera över om det är lämpligare att agera enligt en viss attraktor vid en viss sorts beslut och enligt en annan vid andra typer av beslut. Spännande att pröva sig fram för att slutligen hamna på att Strange-attraktorn är den lämpligaste i vår nutid då mycket är så osäkert.

Diskussion:

Vilken betydelse har det för dig och ditt val av studie- och yrkesinriktning om du tror att allt är förutsägbart och logiskt eller om det är påverkbart av slumpmässiga förändringar som kan komma precis när som helst?

Kan en bli säker (bemästra kaos) i en osäker tid?